

Miracles de santa Caterina segons Andreu Sàbat

Josep Masó i Prim

Andreu Sàbat era un notari de Torroella de Montgrí, i nascut a Torroella, com ell mateix deia: «Jo confesso so fill de ella, que es lo que me dona major ditxa», l'any 1608, fill de Margarida Sàbat i de Nicolau Sàbat, que també era notari de la vila. Andreu Sàbat va fer de notari en dos períodes, primer del 1650 al 1651 i després del 1658 al 1660. També fou clavari i paborde de l'ermita de Santa Caterina, de la qual era una gran devot i a la qual dedicà *El llibre de la Verge Reyna y Martir Santa Catharina Alexandrina y de sa Santa Casa en la Montanya de Montgri y en la Vall de aquella dit Font Aribosa*, l'any 1672. D'aquest llibre ens han arribat dues còpies, una transcripció de Josep Xaragay i Pi, entre els anys 1744 i 1756; i una altra còpia de Miquel Púbol i Litró de l'any 1758. Va morir el dia 27 de març de 1676 i va ser enterrat a l'església de Sant Genís, davant la que era capella de Sant Bartomeu.

El llibre consta de dues parts principals. En la primera part fa una glosa de la vida de santa Caterina, de la història i fundació de l'ermita, així com una descripció de la Torroella de l'època (segle XVII). A la segona part fa una relació molt detallada dels molts i diferents «miracles» que segons ell i les creences de l'època eren

obra de santa Caterina a gent que hi tenia una gran devoció. Són uns miracles molt detallats, amb data i nom i cognoms de les persones implicades, i una acurada descripció del fet. Aprofita per explicar la vida quotidiana, com es vivia, les feines, noms i cognoms de molts vilatans...

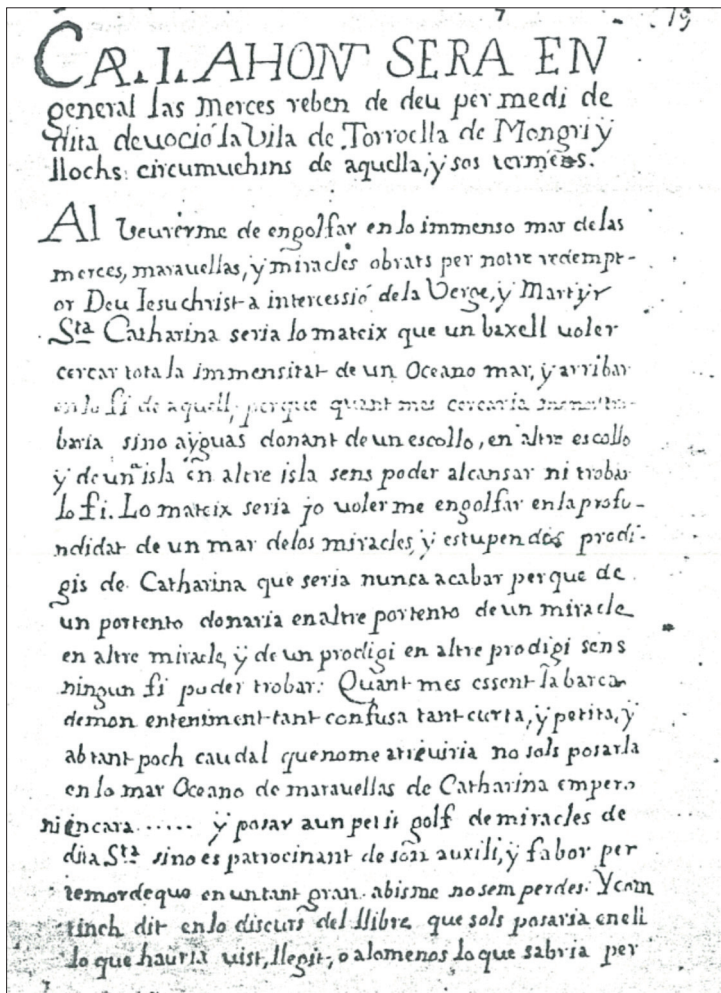
L'ermita de Santa
Caterina

En aquest article ens centrarem en la segona part del llibre, que ens parla dels miracles. És un resum dels molts que ens explica en el llibre. Cal dir també que qui va transcriure els llibres, hi va afegir alguns miracles posteriors a la data de creació de l'original.

Comença donant gràcies a la santa per les «maravellas y miracles obrats per nostre redemptor Deu Iesuchrist a intercessió de la Verge y Martyr Sta. Catharina» i continua «de un mar de miracles y estupendos prodigis de Catharina que seria nunca acabar porque de un portento donaria en altre portento de una miracle en altre miracle, y de un prodigi a un altre prodigi sens ningu fi poder trobar.» Tot seguit, fa una relació dels pobles on hi ha devoció per la santa «comensant als comuns de tot est Empordà y especialment la dita vila y Baronia de Torroella de Montgri, Ulla, Bellia de Verges, Albons i altres llochs circunvehins no deixaré de dir que sino per intercessió de dita Sta. y devoció de la sua Sta. Capella y hermita ya serian aniquilats, (...) si dita Sta. no detenia la espasa de la divina ira, ja seria tot acabat y destruït».

Hi ha dos tipus de miracles diferenciats segons la temàtica. Els primers són miracles que afecten la vila com a tal, és a dir, en

temps de guerra, en època de pesta o en períodes de fam i carestia general al país i a la vila. El segon bloc ens parla dels diferents i molts miracles que van rebre persones concretes amb nom i cognoms i per diferents motius.

Primera pàgina del capítol 1 del segon llibre que parla dels miracles

L'any 1640, quan el general Juan de Arce era per Santa Coloma de Farners amb les tropes castellanes, en lluita contra les franceses, i se sabia que havien de passar per Torroella per dirigir-se cap al Rosselló, passant per Roses. L'ajuntament hi envià tres síndics, Franch Metge, notari; Josep Agustí Torrabagur, mercader, i Joan Dujau i Salivera, pagès, els quals anaren a trobar el general al lloc de Treumal,

prop de Calonge i Sant Feliu, per demanar que quan passessin per la nostra vila «mirassen que de dita vila no sels fos fet ningun senyal de ultratge» com havien fet a altres viles. La condició que hi posà el dit Juan de Arce fou que «despres de molts rahons los promete se tancassen dins la vila tots que no les faria dany empero que mirassen que dita Vila no sels fos fet ningun senyal de ultratge y que no deixassen entrar gent forastera que altrement los assegurava la cramaria». Però quan l'exèrcit va arribar a l'altre costat del riu, «devant de la vila vingué un home de la part de Ullà sens conèixer qui era cridant sol acam, acam muyren traydors y que volgue entrar dins lo terma de dita Vila no pogue, (...) y sentien que si aquell home fos estat sentit del exercit cremaven las Vilas de Torroella, Ulla y los havitants de dita vila de Ulla que eran la Iglesia de Ulla, y molts de dita vila que eran en la montanya que se estaven mirant lo dit home continuament estaven reclamant ab crits Sta. Catharina ajudaunos y valeunos y nons desampareu en esta ocasió», i donant gràcies a santa Caterina l'exèrcit no s'adonà d'aquest fet i el poble es lliurà que fos saquejat.

Al capítol 4 parla dels vilatans que han participat en diferents campanyes de guerra i que s'han encomanat a santa Caterina «que son anats ab ditas companyias no se es vist ni ohit adir que ningu sie mort de escopeta ni altres feridas de la guerra, y no hi ha faltat molts perills com poden dir molts dels qui son anats, antes be de ells auran sentit molts vegadas dir que si no fos la gloriosa Sta. Catharina V. y M, y per la devoció tenen en la Sta. Casa y hermita que no serian tornats vius per haverlos trets de gran perills que se eran trobats».

L'any 1653, sota l'amenaça de l'exèrcit francès de cremar la vila i tots els sembrats si no els prestaven obediència, i més endavant quan passà l'exèrcit espanyol també amenaçà de derruir la vila per haver prestat jurament als francesos, però «no veyhen remeys humans per poder evitar semblants danys y així recorreren als divins (...) , encomanat-se a Sta Catharina, dientli que puix la vila era de baix sa protecció (...) y com la gloriosa Sta. Catharina may desempara als que de veras se encomanan a ella», i fins i tot alguns jutges reals que eren al consell a Cervià, on tingué lloc el consell de guerra, s'havia dit «que algun St. o Sta. havia intercedit per los de dita Vila puix á no pensar era eixida la conclusió de no acabar la Vila».

L'any 1655 tornen a entrar el francesos i volen enderrocar moltes cases des de l'església fins a la plaça «que seria estat la mitad de la

vila, estant constantment en ella 500 infants y 100 caballs vivint a descreció», per la qual cosa molts dels vilatans havien marxat «que si no haguessen sigut los guardas al portal y privat lo anarsen, no y fora restat ningú». Però gràcies a les súpliques fetes a la santa i que a més era el dia de santa Caterina, després de demanar-li la seva intercessió «y los francesos volent enderrocar las morallas minan aquestes posanhi polvora per ferlas bolar, no volgue la gloriosa Sta. se enderrocasen.» i les explosions feren molt poca destrucció i «se resolgue per lo consell pujar ab professó en dita Sta. Casa, y dar gracias a la divina Sta. de las marces rebudas de Deu nostre Sr. per son medi com de fet hi pujaren ab molta devoció tant comu, com particular».

Capella de l'ermita
de Santa Caterina

Un dels temes que tracta, com hem dit, és el de la fam a la vila i diu «que es tanta veritat que la dita Verge Sta. Catharina M. aporta sobra sas espatllas y sustenta la dita Vila que en tot mon temps que me recordo de 44 anys may he vist, ni hoit a dir a mos passats, que en la dita Vila los havitants de ella aguessen patida fam, antes be en temps de molta carestia, en que los de altre Vilas y altres llochs patian extrem , los de dita Vila ho passaven be». Els anys 1631 i 1644 van ser anys de males collites a Catalunya, però «y ab veritat que en la dita Vila may falta blat y arros per vendre per los de dita Vila que en algunas ocasions tenian dos, tres Sindichs fora per blat, y sempre ne portaven alguna partida, sens moltas vegadas saber com ni de quina manera aixia. Que aparexia venia miraculosament, que me recordo me ha certificat algun de dits Sindichs de dit any que ell estava espantat com ne trobavem, y moltas altres Vilas y llochs fent las mateixas diligencias non podian haver.» I un altre «y

los aseguro que un dia especialmente tingui compte, que sens lo que havian tret de la olla per los vergonyans, hi havia xexant pobres de la Vila, y alguna vintena de forasters y que abastá pera tots a una escodella cada un, que quant jo ho digui al Sr. Prevera, qui omplia las escodellas y als Srs. Consols y altres personas que eran presents se espantaren vehent ere una olla xica de un Pages de aram de las que tenen per cuynar quant tene treballadors, y tots volgueren veurer los pobres, admirats tots certificaren avia de esser miracle que altrement la olla no podia abastar per la meytat, y sempre abastá per tots los pobres, y no men espanto corrent com ja tinch dit per ma de la gloriosa Sta. Catharina patrona nostra».

L'any 1652, un altre any de males collites de blat, després de diverses aventures aconseguixen comprar blat a Perpinyà, el vaixell és atacat per corsaris i segrestat amb el cònsol, però el patró del vaixell es pot escapar, arriba a Cadaqués, on amb un altre vaixell van a la seva caça i aconseguixen arribar al port de l'Estartit amb tot el carregament recuperat gràcies a la intercessió de la santa, i aconseguiren el suficient blat per a la vila.

Gràcies a la intercessió de la santa, la vila es veurà deslliurada de la pesta en diverses ocasions. Un dels períodes de pesta que afectà tot Catalunya, a la vila de Torroella, començà perquè Mn. Jerònim laques, que era cirurgià de Torroella, va anar a Besalú, on hi havia molt contagi de pesta, a buscar la seva muller «o a lo menos hi havia una germana casada de sa muller en dita Vila de Baselu, la qual, y tota sa casa moriren de dit mal de contagi», i en veure el gran perill que suposava que s'escampés el contagi per tota la vila, primer van provar tots els remeis humans possibles, és a dir, tancar la casa, cremar les robes, netejar la casa, però com diu que al ser un càstig de la Divina Majestat «no aprofitan remeys humans, sino que se tenen de sercar los divins pera aplacar la ira de Deu, encontinent determinaren de totas veras encomanarse a la gloriosa verge y martyr Sta. Catharina llur patrona y advocada suplicantli no permetes que aquella pobre Vila sua y Poble patis tal castich, y que aplacas la ira del Sr. acudint encontinent en sa sta. casa com a llur refugi» i d'aquesta manera la vila fou preservada de dit mal. I així continua amb més casos.

Al capítol 11 santa Caterina no vol que el dia de la celebració de la seva festa els molins funcionin i vol que els vilatans vagin en processó cap a la seva santa casa, a l'ermita. És l'any 1649, «succehi un miracle digne de esser sabut», era el dia de santa

Caterina «i estan com tinch dit molent los dits molins, així com la professó fonch fora la Vila, que comensaba a pujar la montanya, la mola que molia pará en sech sens voler anar (...) –després de revisar el moliner tota la maquinària per arreglar-ho i comprovar que tot estava bé i que no entenia el perquè no molia–, quan veu la professó ab la Sta. Reliquia anaba pujant la montanya, pensà i digué pot esser que la gloriosa Sta. Catharina advocada de esta vila no volgues que se molgues aquest dia nos lo vol donar a coneixer ab lo present miracle», i així el moliner decideix amb la gent que estava amb ell per moldre blat que anaven a l'ermita i a la tarda, en voler tornar a provar si anava el molí, «cosa miraculosa que en arribar i alsar la cadira dita mola aná, y feu farina com si no hagues succehit cosa».

El dia de la Festa de Santa Caterina de l'any 1643, era el primer dia que pujaven la relíquia de la santa a l'ermita en processó i «en lo qual dia volgues demostrar la gloriosa Sta. que qui la festeja no pot perillar, per dos casos succehiren dit dia maravellos». Per celebrar l'arribada de la relíquia de la santa, l'ajuntament digué que uns quants anessin al castell del Montgrí i que des d'allà es fessin uns focs artificials, però quan es preparaven i es repartien la pólvora «y quant fonch ple que la volian compartir caigue un cremay de foch enses dins dit sombrero ple de palvora y quant pensaven que se cremaven espantats cridaren Sta. Catharina ajudaunos voren que no sols no prengue la palvora al foch empero encaren tregueren lo dit cremall de la palvora ab la ma estant molt alegres cridant Sta. Catharina nos ha ajudat, y ha mostrat miracle». El mateix dia en plena celebració de la festa a la plaça de la Vila també feien uns focs d'artifici i mentre ho estaven preparant «y posant foch en dits mascles, qui eran posaban foch Bernat Segas, fuster y Mateu Vilardell, sastre, lo mascle estava al mitg que era lo major se esclatá, y de aquell se feren una infinitat de trossos y doná tant gran estruendo que tots los llums eran en la plassa apagá y tots los forasters de teya exceptat un, y encontinent tots a la una cridant reclamaren a la gloriosa Sta. Catharina que los ayudas, cosa miraculosa que essense fet trossos dit mascle, y los trossos escampats per tota la plaça, entrant per las finestras y tocant un tros com lo puny a la cuixa esquerra del dit Mateu Vilardell, y entrant altre tros gros per la finestra de casa Joseph Dayder y Llinet que era tota plena de gent noy hague ningú que tingues mal, ni dany poch ni molt», i a l'endemà pujaren a l'ermita a donar gràcies.

Tot seguit passem a comentar alguns dels miracles que tenen nom i cognom. «De raho es tambe toquem part de las que particularment

ha fetas, dich part, y molt xica, perque si haviam de assentar la major o la meytat seria nunca acabar ni trobar paper per escriure y així aniré posant algunas maravellas y miracles obrats novament per nostre Sr. Deu per la intercessió de dita Sta. comensare a malalties corporals anant assentant algun de quiscuna especie de desditxas y castichs dona lo Sr. asos fills los Cristians».

El 27 de novembre de 1642, la senyora Maria Quintana, viuda de Joan Quintana, d'ofici mercader, tenia una febre molt continuada i un dolor al costat i després que el metge li digués que li perillava la vida, el seu fill, Franch Quintana, va anar a la capella de l'ermita de Santa Caterina per demanar-li que intercedís per la salut de la seva mare i «lo mateix dia se conegue millora y dins breus dias estigué ab integra Salut».

Imatge de santa Caterina que havia estat a la capella.

«Estant Ioan Rotglar pages de la present Vila mal en lo llit de una malaltia que havia molt temps li durave dempres de haverli fets molts remeys humans y deseparats de los Drs. y Cirurgians, Ma-

rianna sa muller ab moltes llagrimas recorregue a la gloriosa Sta. Catharina demantli li alcanças de Deu Salut per son marit, y apenas ho hague demanat quant la Verge li doná lo que ella demanava, y ella aná donarli gracias y aporta un miracle pintat».

«Als 2 de abril 1656 arribá en la Sta. Capella y hermita Antoni Marqueta pages que esta per joher en lo mas Vilarnau de Pals ab Maria Marqueta sa mare a donar gracias a nostra Sta. Catharina per la merce rebuda de Deu per medi de la Sta. de una malaltia havia tinguda dit Antoni deseparat de remeys humans volentlo extremunciar la dita sa mare vingué adonar gracias, y suplicá a dita Sta. alcanças salut, y vida per son fill que anirian en dita Sta. casa descalsos».

Interessant és el següent miracle, ja que afecta un personatge conegut i important de la vila. Es refereix a Narcís Julià, el qual té nom en un carrer de Torroella. Narcís Julià era professor de retòrica i poètica a l'Estudi General de Girona i autor del llibre *El parnàs català*, que és un tractat de mètrica i versificació. Doncs resulta que va ressuscitar després de donar-lo per mort i «fou tan lo desconsol que deixa sa mort (als familiars i criada) suplicant sempre de veras a Sta. Catharina los alcanças la Salut y Vida de dit Sr. Cosa meravellosa, que al instant inspirà la dita Sta. a la Criada que alsantse, y aná a veurer dit Sr. destapantlo de la cara y encontrá que feya movint dels llavis (...) i visques despues molt temps (...) ana a donar gracias a la sua Sta. Casa y hermita del prodigio y miracles havia obrat de sa malaltia com en efecte hi ana y porta un retaulo», amb una inscripció en llatí que deia: «Presbiter hic pictus Narcisi nomine notos est Juliá infirmus publica metra docens hunch abjice rati stantes trans limina mortis. Sed te dante Salus, vita que Virgo redihit dels Mencis Decembris 1690», que vindria a dir, segons el traductor de Google: «Aquest sacerdot pintat conegut amb el nom de Narcís Júlia és una persona malalta a la qual el públic ha ensenyat àmpliament a encobrir-se, pensant que es troba a l'altra banda del llindar de la mort. Però per la gràcia de Déu, la salvació, la vida que la Verge retorna el desembre de 1690».

També ens descriu diversos casos de gent que ha rebut ferides d'escopetes o altres armes, però que s'han salvat miraculosament gràcies a la intercessió de la santa. El 23 de juny de 1638, quan a la vila hi havia soldats espanyols aposentats, i Miquel Ferragut, sabater, tenia dos soldats a casa seva, un dia que estaven sopant amb la seva mare, muller i altres habitants, a l'arribar dits soldats van

tenir diferents raons entre ells i un dels soldats va clavar una estocada al Miquel «quel toca en la mamella dreta, la qual estocada era penetrant fins que arribá al buch, lo que jo puch dir perque me trobaba present en lo acte de visura feu la justicia de dita nafra, y jo rebia dit com a notari y escrivent de la cort de dita Vila, y viu com lo cirurgia pasave devant dita nafra una candela ensesa, y la nafra bufaba, que apagaba la candela, y aixi feu tres vegadas y sempre la pagá y feu relació lo cirurgia quel curava que la nafra era mortal y sols li donaven 24 hora vida». Però la mare i la muller varen anar a suplicar amb moltes llàgrimes a la gloriosa santa Caterina que les desemparés «y en aquella ocasió los valgues, y donas Vida a llur fill y marit respective, y continuaven la oració suplicant tambe a llur fill y marit que de totas veras se encomanas a dita Sta, y li prometes fer pintar lo miracle si curave y escapave de aquella, y com la Sta. no deixa a ningú, ohidas las pregarías de la mare y moller quant pensaven que a las 24 horas moria fonch curat dins 15 dias, y ana a donar gracias a dita Sta. pujant en companyia de sa mare y muller en sa Sta. Casa y aportá pintat lo miracle».

«Al 15 Agost 1656 Catharina filla de Joseph Senant y de Catharina Mir sa muller tots de la vila, de edad uns 4 anys caigue desde el primer sostre de la porta de la escala fins baix la qual restá com si fos morta, y la boca girada a un costat vist per lo pare y mara, y vehent era filia unica recorregueren al remey dels afligits a llur advocada Sta. Catharina suplicantli ab totas veras alcanças de Deu salut per llur filia que allur pareixer era ja morta, cosa mareballosa, que encontinent recobrá, y la boca se li tomá en son ser, y dita minyona com si no fos caiguda, y lo en dema als 6 de dit mes de Agost Diumenge pujá dita Sra. Catharina Mir y Senant en la sua Santa casa adonarli gracias, ahont jo me trobaba».

També hi ha alguns casos de matrimonis que no han tingut fills amb el pas dels anys i que en voldrien tenir. El Sr. Joan Perpinyà i Farriol, notari d'Ullà, feia tretze anys que era casat amb la seva muller i volien tenir fills, «y com lo lloch de Ullà estiga de baix de la protec-ció de dita Sta. Catharina per estar al peu de dita montanya, y esser tant gran la devoció hi tenen tots los de aquell lloch no res manco ni tenian los dos marit y moller que de veras sempra se estavan encomant a dita Sta. Catharina, y li suplicaban los alcanças de Deu fruit de benedicció», i per intercessió de la santa varen tenir moltes criatures.

Un altre miracle, «Genis Alió y Marti mercader de la Vila de Torroella de Mongrí havent 12 anys era casat ab la Sra. Anna Maria Peraan-

toni, vist no tenian fruit de benedicció, ni ab dit temps Deu los havia feta marce encomanarlos ningun fill, ni filla per sos divinos secrets, dempres de molt remeys humans recorregueren als del Cel y especialment a la protectora y emparo de dita Vila y ben advocada Sta. Catharina a la qual lo dit Genis Alió y Marti suplicá que si li alcançava de sa Divina Magestat un fill o filla que ell faria fer una imatge de plata de dita Sta. Catharina de cost 200 Rals de Vuit, cosa maravellosa, que feta dita promesa se senti dita Sra. Anna Maria prenyada, y volgue sa Divina Magestat que als 17 Setembre de 1659 pari una filla a la qual fonch posat nom Catharina com a filla de dita Sta., y no sols aqueixa empero dempres ne tingue dos mes tot fillas, y per la divina misericordia, viu de present dita Catharina, y altre filla que Deu las vulla encaminar del que ne han donadas moltas gracias, y donen quiscun dia a dita Sta. Catharina».

També hi ha un miracle que afecta directament el mateix Andreu Sàbat, l'any 1657 any de pesta, «a seria pretent yo y ma familia de dit mal de contagi, perque en lo dit any als 4 Desembre conegui jo que Anna Maria Faliu muller mia tenia la febre, y com dit dia haguessen començat de trauer los mobles pera aportar en lo mas tinch al terme de Ullá per donar lloch a la furia de dit mal en lo qual mas aviam de donar tots los de ma casa, de casa Mn. Franch Metge, y de casa la Sra. Maria Viçens y Pastell, com tinch dit a la nit coneixent la gran febra a la dita ma muller estant en lo llit en companyia de una filla que devia tenir cerca sinch mesos estant donant a mamar a dita minyona, com jo li reconegues totas las parts de son cos ahont ordinariamen sole eixir las vertolas trobi en lo cau de la cuixa dreta que tenia un bony com una bellana, sens dirli a ella cosa, li traguí antes del dia la minyona de la mamella, que estava mamant, y fiu llebar tota la gent de casa, y los doni presa a tots sen anassen en dit mas».

I com diu el mateix Andreu Sàbat, «seria nunca acabar perque de un portento donaria en altre portento de una miracle en altre miracle, y de un prodigi a un altre prodigi sens ningu fi poder trobar».

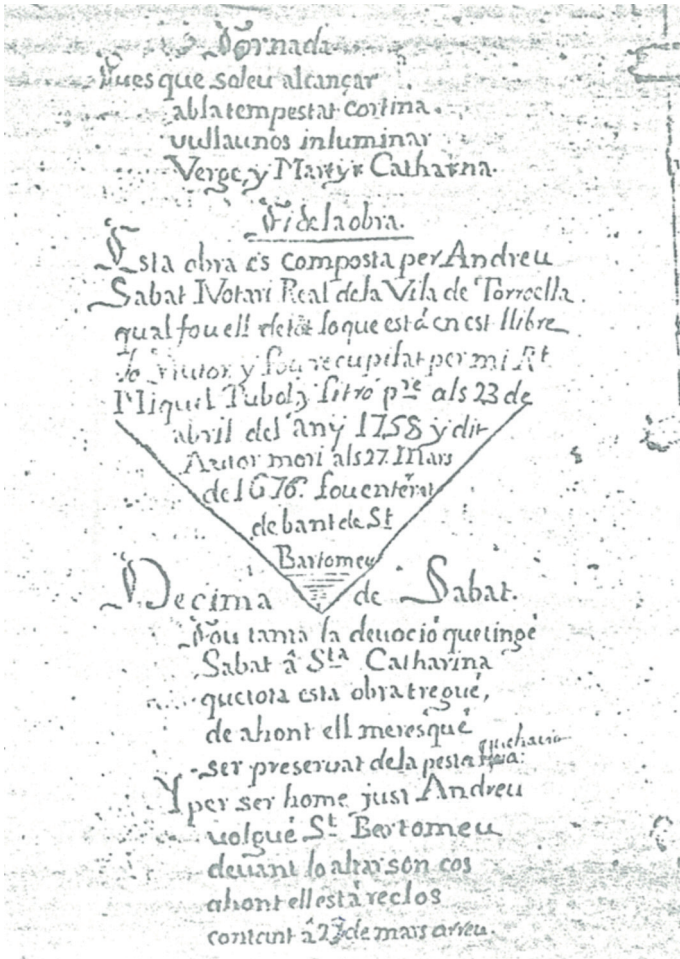
Bibliografia

Història de santa Caterina. Obra composta per Andreu Sàbat i recopilada per Miquel Púbol i Litró. Fotocòpia del manuscrit.

Història de santa Caterina. Obra composta per Andreu Sàbat i recopilada per Miquel Púbol i Litró. Transcripció de Xavier Mundet (2000).

BATLLE DEL MOLINO, Àngela. "Andreu Sàbat. El notari devot de santa Caterina". A: *Llibre de la Festa Major de Torroella de Montgrí*. 1997.

CASTELLS, Pere. "L'ermita de Santa Caterina (notes històriques)". A: *Llibre de la Festa Major de Torroella de Montgrí*. 1971.

Darrera pàgina del llibre